

Anna KUBICA

'LE FRANÇAIS SCIENTIFIQUE ET TECHNIQUE'
ARTYKUŁ INFORMACYJNY

Streszczenie. W artykule porusza się zagadnienie nauczania języka francuskiego technicznego w oparciu o podręcznik "Le français scientifique et technique". Zaprezentowano układ podręcznika oraz omówiono obszerniej realizację materiału zawartego w tekstach lekcji, ćwiczeniach i tzw. "documents". W końcowej części artykułu zwrócono uwagę na cały system związanych z podręcznikiem pomocy naukowych.

1. Wstęp

Intensyfikacja kontaktów polsko-francuskich, a co za tym idzie konieczność szybkiej wymiany informacji naukowo-technicznej, sprawia, że uczący języka szukają nowych metod pracy celem coraz efektywniejszego nauczania.

Bezsprzecznie, ułatwieniem lub utrudnieniem dla lektora jest podręcznik, który narzuca w pewnym stopniu tryb postępowania. Właściwie opracowany podręcznik jest cenną pomocą dla lektora i studentów, dającą im dobrany i uszeregowany materiał językowy. Dobre wykorzystanie podręcznika wymaga dokładnej znajomości zasad jego realizacji.

Przedmiotem niniejszego artykułu jest wydany w roku 1971 podręcznik "Le français scientifique et technique" i niektóre elementy związanej z nim koncepcji metodycznej realizowania programu.

2. Prezentacja podręcznika

Podręcznik "Le français scientifique et technique" jest pracą zbiorową autorów: J. Masselina, A. Desoia, R. Duchaigne'a opublikowaną pod patronatem Ministerstwa Spraw Zagranicznych Francji.

Zawiera on wybrane tematy z dziedziny technologii, fizyki i chemii. Koncentrują się one wokół interesujących współczesną młodzież zagadnień - nowoczesne środki transportu, źródła energii - podanych w sposób zajmujący i przystępny. Jest napisany z myślą o studentach wszystkich szkół technicznych.

Podręcznik składa się z dwóch tomów, w których wyróżniono następujące rozdziały (dossiers) opracowane tematycznie:

- Tom 1, rozdział I - L'aérotrain
 rozdział II - L'automobile
 rozdział III - L'avion
 rozdział IV - Le bathyscaphe
 rozdział V - L'optique
- Tom 2, rozdział VI - Le verre
 rozdział VII - Le pétrole
 rozdział VIII - L'électricité
 rozdział IX - La radioactivité
 rozdział X - L'informatique.

Każdy rozdział zawiera od 2 do 4 lekcji, test kontrolny i tzw. "documents".

W skład każdej lekcji wchodzi:

- ilustrowany tekst,
- konwersacja,
- tablice fonetyczne,
- tablice gramatyczne,
- zestaw ćwiczeń,
- appendix - podający podstawową nomenklaturę matematyczno-fizyczną.

Na realizację materiału zawartego w podręczniku powinno się przeznaczyć 200 godzin lekcyjnych. Realizacja jednej lekcji podręcznikowej wymagać będzie od 2 do 6 jednostek lekcyjnych, zależnie od stopnia trudności.

3. Uwagi dotyczące realizacji: tekstów, ćwiczeń, tzw. "documents"

3.1. Teksty

W podręczniku "Le français scientifique et technique" poszczególne lekcje rozpoczynają się od bogato ilustrowanego tekstu. Jednak nie wolno nam rozpoczynać pracy od ozytania i tłumaczenia tekstu. Pierwszym etapem pracy nad poszczególnymi lekcjami jest ustne wprowadzenie i utwralenie materiału językowego zawartego w każdej z nich. Podejście ustne należy przyjąć dlatego, że zrozumienie i przyswojenie materiału językowego następuje w ten sposób najszybciej i najbardziej efektywnie.

Lektor wprowadza nowe słowa i zwroty w sposób poglądowy, sytuacyjny, aktywny za pomocą następujących środków:

- modele przedmiotów, urządzeń,
- obrazy, ilustracje,
- rysunki odrębne na tablicy,
- epidiaskop - rysunki z podręcznika,
- rzutnik - przeźrocza,

- krótkie filmy (films fixes),
- ewentualnie można pokusić się o przeprowadzenie doświadczenia opisanego w podręczniku (np. lekoja 11 - La poussée d'Archimède).

Celem ww. środków jest stworzenie w audytorium atmosfery najbardziej naturalnej dla działalności językowej. Szczególnie ważne jest to przy uczeniu trudnego słownictwa technicznego.

Oto przykład prezentacji nowego materiału zaczerpnięty z poradnika metodycznego¹⁾:

Lekcja 4: "Un élément mécanique: Le système bielle - manivelle"

Schemat układu korbowego jest przedstawiony na dużej planszy, ewentualnie na ekranie przy pomocy rzutnika.

Magnetofon/lektor - Le moteur d'une voiture comprend un mécanisme très important: c'est le système bielle - manivelle qui utilise la pression des gaz sur le piston pour faire tourner l'arbre du moteur.

L - Monsieur Z, quel mécanisme voyons - nous sur cette image?

Z - C'est un système bielle-manivelle.

(Patrząc na schemat rysunku student od razu zorientuje się, że to jest układ korbowy, gdyż zagadnienia te powinny być dla niego znane).

L - Monsieur X, sur quel véhicule / dans quel moteur trouvons-nous ce mécanisme?

(Na tablicy zapisujemy słowo wprowadzone po raz pierwszy "un mécanisme")

X - Sur une voiture / dans un moteur de voiture.

L - Regardez, ceci est un cylindre d'un moteur; ceci est le piston; ceci est la bielle; ceci est la manivelle.

Monsieur Y, qu'est-ce que c'est?

Y - C'est la bielle (na tablicy zapisujemy: "une bielle")

L - Mademoiselle B, qu'est-ce que c'est?

B - C'est ... etc. (w ten sposób wprowadzamy pozostały leksyk).

Po czym lektor pyta:

L - Monsieur V, à quoi sert le système bielle-manivelle?

V - A faire tourner le moteur.

L - Non, Monsieur, écoutez ...

Magnetofon/lektor - ... C'est le système bielle-manivelle qui utilise la pression des gaz sur le piston pour faire tourner l'arbre du moteur.

L - Monsieur V, à quoi sert le système bielle-manivelle?

V - A faire tourner l'arbre du moteur.

L - Qui, c'est bien. Monsieur X, pourquoi le système bielle-manivelle peut-il faire tourner l'arbre du moteur?

X - Parce qu'il utilise la pression des gaz sur le piston. etc.

¹⁾ Masselin J.: Le français scientifique et technique, livre à l'usage du professeur, Paris 1971, s. 17.

Punktem wyjścia do ćwiczeń w mówieniu jest naśladowanie lektora. Jednak w myśl założeń metody aktywnej przenosimy jak najwcześniej główny ciężar ćwiczeń w mówieniu na kontakty między studentami. Staramy się robić to już w fazie wprowadzania nowego materiału, co później będzie dużym ułatwieniem w fazie konwersacji - studenci mają już nawyk stawiania pytań - co jest jednym z istotnych celów nauczania języka obcego - także technicznego.

Można tu przytoczyć słowa J.O. Grandjouana:

"Celui qui apprend une langue étrangère vivante a un double but: il veut comprendre, il veut être compris"¹⁾

(Ten, który uczy się języka obcego, żywego ma podwójny cel: chce rozumieć, chce być rozumianym.) (Tłum. autora art.).

Żeby rozumieć i być zrozumianym trzeba mówić - zadawać pytania i odpowiadać na nie.

Następny etap pracy polega na sprawdzeniu czy studenci dobrze zrozumieli przekazany im materiał. Jest to tzw. sprzężenie zwrotne, bez którego nie powinno się przechodzić do dalszej pracy nad tekstem. Polegać ono będzie na udzieleniu odpowiedzi na pytania testu kontrolnego (znajdującego się na końcu podręcznika) po dwukrotnym oichym przeczytaniu odpowiedniej części tekstu. Na tę czynność przeznaczamy od 5 do 10 minut.

Studenci notują prawidłowe odpowiedzi, np.

1) A 6; B 1; C 3; D 4; E 5; F 6; G 7;

2) 1 A; 2 A; 3 A; 4 A; 5 A; 6 B; 7A;

Po kontroli stopnia zrozumienia tekstu możemy przystąpić do dalszej pracy z podręcznikiem.

Lektor odczytuje głośno tekst, przy czym w zależności od wyników testu kontrolnego następuje wyjaśnianie elementów nie zrozumianych. Następnie czytają studenci.

Końcowym etapem tej pracy nad tekstem jest wykorzystanie go do różnych ćwiczeń językowych, począwszy od wyraźnie jeszcze kierowanych przez lektora ćwiczeń typu syntaktyczno-morfologicznego do mniej kierowanych swobodnych wypowiedzi.

Do tego celu można wykorzystać przynależne do danej lekcji "Conversation".

3.2. Ćwiczenia

Przyswajanie słownictwa technicznego przez studentów odbywa się najczęściej na podstawie tekstu. Wiemy jednak, że proces uczenia się języka obcego musi przebiegać przez kilka faz, z których jedną, polegającą na wyrabianiu automatyzmów, są ćwiczenia. Nie wolno nam też zaniedbać tej fazy w nauce języka technicznego.

¹⁾ Grandjouan J.O.: "Cent pages sur la linguistique et l'enseignement du français aux étrangers". Paris 1970, s. 24.

Autorzy podręcznika "Le français scientifique et technique" przywiązują szczególną wagę do działu ćwiczeń.

Rozróżniają ich kilka kategorii ¹⁾:

- exercices de modification

Exemple: Leçon 7. Révision du futur.

Modèle - L'hiver, je fais du ski.

Cet hiver, je ferai du ski.

- exercices à trous

Są to ćwiczenia polegające na uzupełnianiu zdania, przez dobór właściwego wyrazu spośród podanych, np.:

Leçon 12. Exercice 5.

Complétez les phrases suivantes en utilisant de façon convenable les mots comprimer, compresseur, compression, compressible.

Le mouvement de la turbine entraîne

le du turboréacteur.

- exercices dits "puzale"

Ćwiczenia, których celem jest tworzenie zdań (nie z wyrazów wyizolowanych, lecz z syntagm - gotowych grup wyrazów) np.:

Leçon 16. Exercice 7.

Modèle - du corps étudié (dans) tout changement d'état (se fait) des conditions caractéristiques.

Tout changement d'état se fait dans des conditions caractéristiques du corps étudié.

- exercices de substitution

Ćwiczenia substytucyjne (podstawieniowe) np.:

Leçon 28. Révision 1

Modèle - Le grossissement d'un microscope optique est de l'ordre de 2000; en revanche, celui d'un microscope électronique est de l'ordre de 100 000.

Le grossissement d'un microscope optique est de l'ordre de 2 000 alors que celui d'un microscope électronique est de l'ordre de 100 000.

Obok ćwiczeń, na podstawianie w niniejszym podręczniku, umieszczono także ćwiczenia na transformację (przekształcanie zdań).

- exercices de transformation

a) Leçon 10. Exercice 4.

Modèle - Des pompes de transfert permettent d'obtenir ce résultat.

On obtient ce résultat à l'aide de pompes de transfert.

¹⁾ Masselin J.: op.cit., s. 23.

b) Leçon 7. Exercice 5.

Modèle - Le mélange air-carburant explose.

Cela fournit de l'énergie thermique.

L'explosion du mélange air-carburant fournit de l'énergie thermique.

Ww. ćwiczenia strukturalne mają na celu wdrożenie studentom i przyswojenie sobie przez nich określonych wzorów zdaniowych, charakterystycznych dla języka technicznego. Odnoszą się one do materiału leksykalno-gramatycznego zawartego w tekstach lekcji i tablicach gramatycznych.

Wprowadzając nową konstrukcję zdaniową, lektor powinien objaśnić dane zjawisko gramatyczne, podać przykłady operując znanym słownictwem, a następnie przećwiczyć ustnie daną konstrukcję, wykorzystując zarówno słownictwo już znane, jak i nowe, a dopiero potem przeprowadzić ćwiczenia strukturalne w oparciu o odczytanie modelu i przykładów z podręcznika.

Tak opracowane ćwiczenia należy zadać studentom jako domową pracę pisemną.

3.3. "Documents"

Podsumowaniem wysiłków związanych z wyrobieniem u studentów sprawności językowych jest zdobycie umiejętności samodzielnego radzenia sobie z nieznanym tekstem technicznym z obranej dziedziny.

Etapem pośrednim między tekstami lekcji a obcojęzyczną literaturą fachową są tzw. "Documents".

"Documents" - to fragmenty czasopism lub książek naukowo-technicznych, odpowiednio przystosowanych do poziomu studentów korzystających z podręcznika "Le français scientifique et technique".

Początkowo łatwe, przechodzą w trudniejsze, aby pod koniec tomu II przekazać tekst w pełni oryginalny. Teksty są krótkie, tworzą zamkniętą całość. Materiał językowy zawarty w nich przewidziany jest do samodzielnego opracowania przez studentów. Wiąże się on tematycznie z zagadnieniami poruszonymi w tekstach i ćwiczeniach lekcji danego rozdziału (dossier). Bazuje w zasadzie na opracowanych strukturach gramatycznych, natomiast materiał leksykalny wychodzi poza ramy poznanego słownictwa.

W tej fazie uczenia się student powinien wykorzystywać nabyte uprzednio umiejętności do samodzielnego opracowania tekstów "Documents". Jest to ważne, z uwagi na to, że na uczelni technicznej przeznaczona jest tylko 2 godziny tygodniowo na naukę języka obcego.

Po samodzielnym opracowaniu danego tekstu przez studentów może on być wykorzystany do przeprowadzenia kierowanej rozmowy na dany temat; do przygotowania krótkiego referatu; do pisemnej odpowiedzi na uprzednio przygotowane pytania, jak również do tłumaczenia ustnego lub pisemnego tekstu na język polski.

Jest to także doskonały moment do zainteresowania studentów publikacjami z danej dziedziny. Można zwrócić uwagę na artykuły w prasie francuskiej

kiej ogólnodostępnej, np. po opracowaniu rozdziału IV "Le bathyscaphe" na artykuł w "Le monde"; "Le bathyscaphe" "Arohimède" est en réserve opérationnelle"¹⁾

Samodzielna praca studentów wzbogaca i utrwala materiał językowy, pobudza zainteresowanie nauką i techniką francuską oraz wzmacnia motywację uczenia się języka obcego.

Studentom, których zainteresowania wykraczają poza program podręcznika, można podać odpowiednią literaturę fachową.

Dużym ułatwieniem dla lektorów - najczęściej filologów z wykształcenia - jest w tym względzie również poradnik metodyczny²⁾, zawierający szczególne źródła uzyskania dodatkowych informacji.

4. Uwagi końcowe

Omawiając podręcznik trudno nie wspomnieć o powiązaniu z nim całym systemie technicznych środków przekazu informacji naukowej.

Każdy rozdział (dossier) wyposażony jest w nagrania i bogaty materiał ilustrujący. Weźmy dla przykładu rozdział IX "La radioactivité".

Opracowując poszczególne lekcje lektor ma do wyboru następujące pomoce naukowe: (J. Masselin: op.cit., s. 226-228).

Przeźrocza

1. "L'énergie nucléaire dans l'infrastructure française".
2. "L'énergie nucléaire au service de l'homme en France".

Filmy krótkie

1. "Séparation des isotopes".
2. "Période d'un élément radioactif".
3. "Désintégration du thorium".

Filmy długie:

1. "Combustible nucléaire".
2. "Saclay 68".
3. "Rapsodie".

Stosowanie ww. pomocy naukowych wywołuje zainteresowanie wiedzą naukowo-techniczną, rezerwując zakres przyswajanego materiału językowego.

Jednak układ podręcznika "Le français scientifique et technique" - fotografie, ilustracje, rysunki i wykresy - sprawia, że możliwe i efektywne jest prowadzenie lekcji nawet w warunkach trudnych, bez całego arsenału pomocy naukowych.

¹⁾ "Le monde", 5 avril 1975, s. 7.

²⁾ Masselin J.: op.cit.

LITERATURA

- [1] Masselin J., Desol A., Duchaigne E.: Le français scientifique et technique, t. 1 i t. 2, Paris 1971.
- [2] Masselin J.: Le français scientifique et technique, Livre à l'usage du professeur, Paris 1971.
- [3] Grandjouan J.O.: Cent pages sur la linguistique et l'enseignement du français aux étrangers, Paris 1970.

LE FRANÇAIS SCIENTIFIQUE ET TECHNIQUE
ИНФОРМАЦИОННАЯ СТАТЬЯ

Р е з ю м е

В статье затрагиваются проблемы обучения французскому техническому языку на основании учебника "Le français scientifique et technique"

Представлена система построения учебника, а также шире изложена реализация материала находящегося в текстах уроков, упражнений и в так называемом "documents". В последней части статьи обращается внимание на всю систему связанных с учебником научных пособий.

LE FRANÇAIS SCIENTIFIQUE ET TECHNIQUE
INFORMATIVE ARTICLE

S u m m a r y

The article evaluates methods of teaching technical French used in the textbook "Le français scientifique et technique". The set-up of the textbook and the further realisation of the material contained in the lesson-texts, exercises and so called "documents" are widely discussed.

In the final part of the article special attention is paid to the whole system of teaching aids suggested in the textbook.

